

tu in pa tudi vsem sreskim društvom. — Sprejeto.

Završnik umakne svoj predlog.

Ribičič umakne svoj predlog po ugotovitvi, da je fond, iz katerega se vzdržujeta uredništvo in strokovno tajništvo — naš.

Sledi poročilo o seji širjega glavnega odbora UJU v Beogradu dne 28. in 29. decembra.

(Predstavko ministra in poročilo še prinesemo)

Prihodnja glavna skupščina se vrši v Skoplju-Kosovo.

Šijanec predlaga da bodi pokrajinska skupščina v juniju, državna pa v avgustu.

(Se pošlje kot želja centrali v Beograd).

Mencin: Preko nas se pravila ne smejo sestavljati! Ni vseeno ali zastopamo eno izmed petih poverenštev ali dve oblasti od 33.

Lapajne: Nani je seja Glavnega odbora napravila boljši utis. Simpatična je bila zahteva po depolitizaciji organizacije. Treba iskati stika med poverjeništvu.

Rubeša: Po potrebi naj bi se spajala pov. tudi dveh oblasti.

Jelenc: Poziva na sodelovanje v »Nar. Prosveti« v slovenski ni

Mencin: Po členu 70. poslovnika bi morali imeti posebnega poročevalca za osrednje glasilo.

Grus: To še ni zgodilo, ker je težko naložiti komu to breme.

Popoldne ob pol 2 uri, Nadaljevanje: Imela bi slediti 4. točka dnevnega reda:

Stopar: Predlaga, naj se točka 5. obravnava pred 4. in namesto pete obravnava deklaracija učiteljskega društva za Mežiško dolino.

Jelenc: Je proti, ker spada deklaracija kot predlog k 7. točki. (Nemir. Klici: To je terorizem. Glasujmo!)

Rajšp: Predlaga da se 7. točka obravnava pred četrto.

Predsednik: Se vda.

Mencin čita deklaracijo in jo utemeljuje:

Najprej cilj, potem vprašanje naše vzgoje. Posledice naše poverj. politike so katastrofalne. Razmere silijo k odločitvi: ali ena sama velika organizacija, ali več malih z različnimi ideologijami. Kompromis je nezdrav. Obračunati moramo z vsako dvoletnostjo. Teorija in praksa se morata kriti. Naše poverjeništvu je predstavljalo tradicijo, s katero moramo prelomiti. Ni značajnosti v tem, da vztrajamo pri tradicionalnih prepričanjih. Kar ni na mestu, se mora zrtvovati! V mežiškem društvu so včlanjeni vsi, ker vlada tam svoboda nazorov in vesti. Kot organizirani čutimo udarce, pa naj jih daje Peter ali Pavel. (Aplavz.) Tudi stanovsko glasilo ni povsem odgovarjalo do zadnje dobe. Ne stan ne stranka ni imela koristi od dosedanje politike poverjeništvu. Vsi nosimo odgovornost, ker nismo proti njej nastopili. Na vodilna mesta morajo močje, ki niso kompromitirani politiki, močje do katerih se bo vsak z zaupanjem obrnil ko bo potreboval pomoči. Duh strpljivosti in disciplin mora v organizacijo. Ako smo edini,

— članice Udruženja — »Zora«, poročilo Kongresa Saveza Jugoslovanskih srednješkolskih združenj v Beogradu, o kongresu Ukrajinskega dijaštva itd.

Listek te številke prinaša kritiko Jakoba Rude, ki so ga igrali v Gorici člani dramskega društva. Tovariš h. š. poroča pregledno o jesenski operni sezoni v gledališču »Politeama Rosetti« v Trstu.

Iz vsega tega razvidimo, da je list rodila res živa potreba, kajti prosvetni in informativni del in Vestnik lista sta neprimerno boljša od leposlovnega. Tu naj se razčistijo pojmi našega inteligenčnega naraščanja, ki je poklican v to, da postane kdaj močna roka in borec za pravice našega ljudstva v Primorju. Vse čitatelje in čitateljice »Učit. Tovariša«, posebno pa zavedno učiteljsvo prosimo, naj podpre primorsko mladino v njeni borbi in ji nudi moralno in materialno pomoč!

»Stopite v naše kolo! Čist in krepak naj odjekne naš glas ob vznožju Učke in objame naj s pihom vetriča skale Nanosa in odmeva naj v pečinah strmega Krna... Čist in krepak naj spremi valove zelene Soče in zabobni v sinjem Jadranskem morju!»

Vse informacije, kakor tudi list se dobi v društvu »Zora« v Tomanovi ulici (arena »Narodnega doma«) J. M.

premoredno več kot se nam sanja. (Dolgotrajno pritrdjevanje in aplavz)

Dimnik: Da je prišlo do razpravljanja načelnega vprašanja, je zasluga tudi lista. List je imel težko stališče: V trenutku, ko je hotel pokazati jasnejšo smer, se je hotelo to smer udušiti. Je sestavil referat v smeri naše politike, pa se referat ni pripustil na današnjo sejo. Ga želi prečitati sedaj.

Predsednik: Govoriti se sme samo k deklaraciji. Ako se govornik ne bo držal razprave, mu vzamem besedo.

Dimnik: Spada k deklaraciji. Čita. (Referat priobčimo pozneje.) (Čitanje moti predsednik z medklici, kar izzove tu pa tam besedni dvoboj med njim in Dimnikom).

Keršič: V deklaraciji so stvari, ki zadevajo vse člane. Ne prevzema odgovornosti za konjiško društvo. Ne podpiše deklaracije.

Završnik: Ne prevzema odgovornosti za kočevsko društvo, ker ni bil informiran o deklaraciji. (Medklici galerije: Nisi hotel priti k seji, kjer se je deklaracija obravnavala!)

Rajšp: Opazuje delo v organizaciji že 30 let. Kar je do pred kratkim veljalo, ne velja več! Novim časom se moramo ukloniti. Jelenčeve zasluge so neveljavne, ali tradicije so izgubile veljavo. Če se ne uklonimo, bo šel čas preko nas. Depolitizacija je potrebna in mogoča! Kot star borec kličem: Žive! depolitizacija v naš organizaciji! (Navdušen aplavz.)

Rubeša: Žal mi je, da nismo prelomili, ko je stal na krmilu človek našega mišljenja.

Musek: Govori o Stankoviču, ki si je pridobil zaslug. Je za deklaracijo.

Ribičič: Je za deklaracijo. Završnik Rubeša: Boj za depolitizacijo se v njegovem društvu vrši že par let.

Macarol: Je zanjo. Če je mogoča pri novinarjih, ki so si dnevno v boju, mora biti mogoča tudi pri nas.

Lapajne: Besede Rajšpa zaležejo največ! Naš hrbet je največ trpel po naših strankarskih pripadnikih. Žalostna je izjava predsednikov, da nista odgovorna za svoje člane! Sja odgovorna po mestu, ki ga zavzemata v društvu! Je za deklaracijo, ki naj se sprejme v celoti! Dovolj neuspeha je za nami.

Predsednik: Podaj zagovor glede delovanja v namestitni komisiji in strankarstvu v organizaciji.

Jurančič: Je za deklaracijo. Tudi v imenu učiteljske omladine.

Dolinar za Gornjegrajsko učiteljsko društvo isto

Hren: Obzluje incidente. Odgovarja Rubeši: Uspeh bi bil gotovo lepši, če bi prišlo do obračuna prei. ampak vsaka stvar mora dozoreti. Ta proces se je začel že leta 1920. v Mariboru. (Jelenc: Od 27. novembra.) Moralni nivo učiteljsva je padel zaradi strank, ki so nas poznale je, ko so nas potrebovale. Naslonili se homo na vse in na nobeno stranko. Najprej smo učitelji, potem prosvetni delavci, nato nacionalisti in navsezadnje šele pripadniki te ali one stranke.

Stopar: V principu smo že lani sprejeli tako deklaracijo, pa ni bilo uspeha.

Dostal: Če ne bi imeli besedo pri personaljah bi je društva sama zahtevala! (Klici: Način, način!)

Mencin: Nastopali smo tudi takrat, ko je bilo riskantno! V Šoštanju nismo nastopili iz ozira do osebe poverjenika. Učiteljsvo bo zahtevalo zastope, ki jih uradno dobimo in ki se bodo volili! Tov. predsednik je javno izjavil, da je sodeloval pri persekucijah. (Jelenc: Krivice so se popravljale. Dostal: Zakaj niste za Koroščeve vlade protestirali? — Mencin: Smo! Poslali smo proteste poverjeništvu, ki jih pa ni objavilo.)

Predsednik: Zaključiti debato, ker se nobeden več ne javi. Izjavlja, da deklaracije ne da na glasovanje po členu 68. poslovnika. Deklaracija se bo obravnavala v odsekih, ki jo bodo pripravili za delegacijsko zborovanje. Poroča, da želi profesorsko društvo stopiti v stike z našo organizacijo. (Klici: Najprej deklaracija.)

Nastane nemirna debata, kako naj se člen 68. interpretira.

Dimnik: Ali naj se deklaracija objavi?

Predsednik: Takrat, ko bo končoveljavna.

(Nemir, razburjenje. Predsednik prekine sejo.)

Po 10 minutah otvori predsednik sejo in izjavlja:

Interpretirati člene ima pravico samo predsednik. Dovolj glasovanje, če se

naj deklaracija odda odsekom, da jo pripravijo za delegacijo.

(Nato so se pričela pogajanja glede interpretacije čl. 68. poslovnika.)

Mencin: Konstatira, da je poverjeništvu nasprotno smeri deklaracije, ki jo zastopa večina ter mu zato odreka v

Spomenica glavnega odbora UJU ministru Prosvete g. St. Radiću.

Gospodinu

Ministru Prosvete

Glavni Odbor Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva, koji je kao predstavnik udruženog učiteljstva sastavljen od izaslanika iz cijele države, u svojoj sednici od 28. i 29. decembra 1925. god., pretrčao je sva aktualna pitanja naše narodne osnovne nastave i učiteljskoga staleža, pa saslušavši i raspravivši izveštaje i predloge iz pojedinih krajeva, zaključio je da Vašu pažnju Gospodine Ministre, navratu na ova mišljenja i želje, koje smatra izrazom najbitnijih i najprečih potreba u radu oko unapređivanja naše osnovne nastave i normalizovanja naše prosvetne politike.

Saglašavamo se s obaveštenjima i predlozima koje je Vama, Gospodine Ministre podneo Izvršni Odbor Udruženja svojom predstavkom od 2. decembra 1925. g. Br. 900 i molimo da bi ste ih izvoljeli uzeti u obzir kao opravdanu orijentaciju za provođenje prosvetne politike u našoj osnovnoj nastavi.

Napose ističemo težnju da se novi jedinstveni zakon za osnovne škole u domovini, koji treba da konačno odredi stalni pravac razvitku naše prosvetne politike, ne donese bez potrebne stručne saradnje ovoga Udruženja, kako se to i do sada praktikovalo.

Dok se taj zakon ne donese prijeka je potreba da se radi uredjenja stalnosti u prosvjetnim prilikama osnovnoga školstva uvaži ovo:

1. — da se u osnovnoj nastavi svijju grana ne vrše takve promjene, koje mogu da prekidaju kontinuitet školskoga rada;

2. — da se u školskoj administraciji održi po svima krajevima takođe kontinuitet i jedinstvenost;

3. — da se bez potrebe, krivice i bez stručnih razloga ne smenjuju i ne premje-

Visokoškolski studij, delovanje in vživljanje učitelja v milje svoje okolice.

Zadnja leta sem, se veliko razpravljalo po učiteljskih zborovanjih, še več pa v našem glasilu »Učit. Tovarišu« o pravicah učiteljsva do visokoškolskih študij na univerzah.

Res, ni prezreti tega pojava med nami, celo pospeševati se ga mora, kajti ravno take zahteve med učiteljsvom so najboljši dokaz da še vedno žive med nami oni lepi, vzvišeni ideali po duševnem napredku in zročnosti ter vsestranski tudi višji usposobljenosti.

Pa kakor ni teh zahtev podcenjevatj z malouvaževanjem, vendar ni prezreti na drugi strani nič manj važne, če ne še važnejše potrebe za učitelja, brez katere vse v.soko znanje učitelja ni v hasek in mu ne da uspehov, katere ima morda začrtane v svojih učnih načrtih in ciljih.

Lepo je kaj več znati in vedeti kot se morda potrebuje pri pouku na osnovnih in meščanskih šolah. Pa vse znanje in bodi še tako visoko, visokoško, z vsemi potrebnimi izpiti, ne rodi in ne bo rodilo zaželjenega sadu, ako se to znanje, ta vednost in učenost ne zna primerno prilagoditi in umeriti pouku, otročji duši in usposobljenosti tega. Da učitelj-vzgojitelj res doseže zastavljeni cilj in smoter osnovnoškolskega pouka, da zadosti, ni zadosti da pozna le otroka samega kot objekt, ampak treba dobro poznati tudi njegovo okolico, milje, ki ga obdaja.

Posebno in lahko se trdi, da je posebno na deželi, ravno to največje važnosti, kar se je in se posebno od mlajšega učiteljsva to preveč zanemarlja, deloma po lastni, deloma po krivdi tozadevnih školskih oblasti. Treba, da učitelj popolnoma živi z narodom, s krajem, kjer službuje; spozna njegove potrebe, njegove šege in navade, slabe in dobre ter skuša, ne prehitro, dobre spopolniti, a slabe polagoma zatreti in odpraviti, ne da bi pri tem radi teh slabih navad ljudstva morda dotični kraj in ljudi zaničeval, zametaval in bodi še tako oddaljen in ločen od sveta, kakor se pravi.

Dobj se tovariš, še več je tovarišic, ki svojega službenega kraja niti ne

imenu svojega društva zaupanje. Prosi, da se predsedniki priključijo temu.

Predsednik nada demisijo zase in za strokovnega tajnika ter ob nemiru in razburljivem razpoloženju zborovalcev zaključijo sejo.

(Dnevni red ni bil izčrpan.)

štaju prosvjetna lica različnih vrsta, od kojih su mnoga poznata kao valjani u stručnom nacionalnom pravcu te kao vredni saradnici ovoga udruženja, koje od svoga postanka radi predano na konsolidovanju prilika u našoj državi i narodu kao i na izravnanju svih opreka u nas;

4. — da se povremenim zakonima o dvanaestinama ne dira u prava učiteljstva i škole, koja su stečena stalnim zakonima, a koliko se do sad to učinilo, da se sve povrti u predašnje zakonom zagarantovano stanje;

5. — da se ne preči učiteljstvu vršenje ustavom zajamčenih građanskih prava slobode uvjerenja i savjesti;

6. — da se kod namjeravanoga popunjenja Glavnog Prosvetnog Saveta, kojim se hoće omogućiti savetodavno učestvovanje prosvetnih lica iz razlikih krajeva države uvaži snaga lojalna nastojanja i predstavništva ovoga udruženja po tim krajevima i

7. da se u nekim prosvetnim pitanjima prenese delokrug Ministarstva Prosvete na Prosvetna Odeljenja Velikih Župana, kako bi se ujednostavio i ubrzao prosvjetni rad po oblastima;

8. — da u izradivanju novoga školskog zakona postavi se težište na to, da osnovna škola ostane državna institucija i da u njoj rade samo državni propisno osposobljeni učitelji;

9. — da se u disciplinskom postupku primjenjuju in na učitelje osnovnih škola ustanove činovničkoga zakona od 31. jula 1923.

Iz Sednice Šireg Odbora Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva, 29. decembra 1925. g.

Tajnik, Predsednik,
Jov. Miljević. Petar Vuksanović.

pozna; ne ve koliko vasi in selišč spada pod šolski okoliš kjer službuje, ne pozna niti njih lege, njih občevalnih, prometnih zvez, cest, potov in stezic, ne pozna potokov, potočkov in v kraju znanih in pomembnih studenčkov, niti ga ne interesira rudništvo živalstvo, rastlinstvo kraja. Vsak kraj ima kaj pomembnega. Pa še več!

Vsak kraj ima več ali manj za kraj, ali širje, celo za narod zaslužnih, znamenitih mož. Vse to in še veliko, veliko je, kar ali česar ni prezreti učitelju, če hoče res imeti uspešen pouk in k temu zaželjene uspehe. Le tak učitelj, ki bo stikal za vsako količjak važno zadevo, to spoznal, naslonil ves svoj pouk predvsem s svojim znanstvom, bodi to potem že visokoškolsko ali pa primerno študijam dosedanje dobe, upoštevajoč vse krajevne in ljudske posebnosti in potrebe, bo res blagonosen.

Priznati treba, da učitelj vsega tega ne bo obvladal v pol ali tudi v enem letu. Treba je daljšega časa.

Zato se pa naj že neha enkrat z večnim prestavljanjem iz kraja v kraj. Seveda učitelj(ica) ki samo toži o dolgčas, o puščavi kraja ter vednem hrepenenju po mestu, ko še tako kratek prosti čas enega ali celo pol dne porabi, da se odstrani od svojega službenega kraja, mesto da bi ta čas norabil ravno v zgoraj navedene namene, ne bo nikdar poseber, ali dober učitelj; ne bo dosegel uspehov in naj je natrpan še s takim znanjem in učenostjo, ki jih je dosegel na visokih šolah. Da bo učiteljevo znanje res sadonosno, treba da upoštevaj pri vsem svojem pouku krajevne razmere in ljudske potrebe, potem bo šele njegova morebitna učenost imela pravi pomen.

Gotovo ni brez pomena, ako učitelj še kaj več zna, s čimer se res lahko ponaša in če to znanje zna poljudno prenesti tudi na druge, ki žele kaj več vedeti in znati, za kar, v pravem znišlu, vzposobi visokoškolski študij in kar naj razprši stare predsodke v našem manjznanju od drugih stanov, če tudi je že današnji učiteljski študij enak če ne že